

בית-ספר לקצינים: יעודו - ותוכנו

רס"נ משה שפי

[„אי-אפשר ללמד להיות קצין, אפשר רק ללמוד להיות קצין!“]
רביאלוף ח. לסקוב, „מערכות“ קל"ג

המלמדים - המדריכים

לצערם של צוערים — ועד כמה שידוע לי גם לצערם של מפקדים רבים בבית-הספר ומחוצה לו — אין לעתים רמת חלק ממדריכי בית-הספר עונה על הדרישות הרצויות של מלמד-מדריך שממנו ניתן ללמוד. במציאות הנוכחית רבים הקצינים המגיעים להדרכה בבית-הספר בתוקף רוטציה ולאחר הכנה קצרה (שרובה מקצועית בלבד) הופכים הם למלמדים-מדריכים שמהם, כמקווה, ניתן יהא ללמוד.

בין אלה המגיעים בתוקף אותה „רוטציה“ וההופכים אח"כ למלמדים-מדריכים — קצינים היוצאים ממסלול יחידות-שדה ותפקידי פיקוד; אחרים מגיעים לכאן לאחר שמשמשים היו בתפקידים שהרחיקום בשנים האחרונות מכל הקשור והקרוב לנלמד בבית-הספר; ואילו סוג נוסף הגם אנשי-מילואים שהתגייסו מחדש לאחר מספר שנים של חיים אזרחיים, ושעודם מרעננים את ידיעותיהם בהלכות-צבא. אך המכביד ביותר והפוגם ביותר הוא חוסר נסיון ההדרכה של רובם.

רבים ממלמדים-מדריכים אלה לומדים תוך הדרכתם את המקצוע מחדש (מעטים מאד מודים בכך!); חלק אחר לומד עקרונות הדרכה, אך ודאי שעובדה בולטת היא שלמידתם העצמית פוגמת בחומר שהם מדריכים. „המפקד מתרגל אותך, אבל אתה בעצמך לומד מחנו, גם כאשר אתה נמצא בלעדי, בשעה שאתה משה לך אותו כדוגמה בבואך להחליט החלטה או לבצע“ (רביאלוף לסקוב ב„מערכות“ קל"ג). אך האם הקצין-המדריך-המלמד-מתרגל הוא כזה שממנו יכול צוער ללמוד כיצד לעשות או לבצע — ואף להדריך?

לצערי, ידוע כי חלק ניכר מבוגרי בית-הספר לא יודעה עם אמרת הרמטכ"ל-לשעבר שעה שישנה נגד עיניו את מדריכיו מבית-הספר. באמרה זאת טמונות לדעתי התשובות לשאלות שהצגתי על המדריך-הקצין-המלמד-מתרגל. לי נראה שבמצב הנוכחי אין הצוער מקבל את מירב הידיעות שהוא עשוי ויכול לקבל; כך שהוא עלול להתרשם התרשמות לא נכונה מה עליו ללמוד ולדעת, וכיצד עליו לפעול להדריך את פקדיו. הדוגמה שהוא מקבל — תכופות אינה מושלמת ולוקה. כתוצאה מכך עשויות ללקות גם

אמרתו של הרמטכ"ל-לשעבר, ורשימתו של אל"מ ח"קה כ„בית-הספר לקצינים“ — יעוד ותוכן“ שהופיעה בחוברת „מערכות“ קל"ה — אינן נוגדות למעשה אחת את השניה. שתייהן מותחות בקורת בתחום הכשרת הקצין: הראשונה — בקורת פסקנית ברורה; והשניה — בקורת סמויה ומאופקת. אך שתי הבקורות גם-יחד מציגות בצורה בולטת את השאלה: בית-הספר לקצינים — האם תוכנו מתאים ליעודו?

מדבריו של הרמטכ"ל לשעבר צצה מיד שאלת-המוצא של ההדרכה: האם צריך בית-ספר לקצינים ללמד את חניכיו להיות קצינים, או שעליו רק לאפשר להם ללמוד להיות קצינים? ואל"מ ח"קה מציג מיד את השאלה הבאה: מה מלמד (או, אולי — גם מה מאפשר ללמוד) בית-הספר?

אנסה לענות על שתי השאלות — ולהוסיף השגות אחדות משלי.

ללמד ולאפשר ללמוד

אקדים ואומר: בית-הספר חייב אמנם, ללמד — אך בה-במידה הריהו חייב גם לאפשר ללמוד. חושבני שבית-הספר מנסה לעשות את שני הדברים כמיטב יכולתו. הקדשה בלתי פוסקת של זמן, אמצעים וכוחות-ההדרכה מחד גיסא, ושימוש בעוזרי-אימון, תוך שילוב דרכי ההדרכה מאידך גיסא — הם ההוכחות הטובות ביותר למאמצי בית-הספר; וחושבני שעל זה אין איש חולק. אך, כדי לבחון האם כל אותן מטרות אליהן חותר בית-הספר ואליהן מכוונים מאמציו, אמנם עשויות להתקיים — מן הראוי להקדיש תשומת לב רבה לא רק לחומר הנלמד, ואופן ההדרכה בו, אלא גם למלמדים (המדריכים) וללומדים (החניכים).

שתי קבוצות אלה (המדריכים והחניכים) הן היסוד האנושי שבבית-הספר, והן מטביעות את חותמן עליו יותר מהאמצעים, המאמצים ושיטות ההדרכה השונות. קבוצות אלה משתנות בהרכבן ממחזור למחזור; אך חוזרות ומופיעות בהן, שוב ושוב, נקודות מכריעות המשפיעות גם על רמת בית-הספר, ועוד יותר מכך על רמת „תוצרתו“: חניכיו-בוגריו.

הרגע המכתיב את הקורס
חניכים מצטיינים של קורס
הקצינים במסדר-הסיום החגיגי

הדרכה כזאת עלולה להעמיד בפני מפקדת בית-הספר, הרי ששכרה בצדה.

אין אני רואה בהדרכה המקצועית את סיום-דרכם של קצינים-מדריכים בבית-הספר. להיפך, הם יוכלו להתכונן ולהתרכז יותר בתפקיד ההדרכה המרכזי המיועד להם — הדרכת טקטיקה, מובטחני שגם רמת אימוני-השדה הטקטיים תעלה או בהרבה; וצוותים של קצינים-מדריכים יוכלו או להכין לעצמם את תיקי התרגילים, כך שהם ישלטו בצד זה של המקצוע על בוריו ותוך כדי כך אף ילמדו להכין חומרי-הדרכה ולערוך אותו (דבר שרבים לוקים בו עדיין).

הלומדים-הצוערים

את היסוד האנושי השני שבבית-הספר — החניכים — אחלק לשניים; ואגע תחילה בצוערים-חניכים מיוצאי החילות-הלוחמים (חי"ר, חש"נ, חת"ם, חה"נ).

המגבלה הבולטת מיד עם בוא החניכים לבית-הספר, והיא בולטת הן לעין המדריכים והן לאוזנם, היא העדרו של נסיון מספיק אצלם כמפקדים ברמות נמוכות. מגבלה זו מתגלה אצל רוב החניכים. ניכר בהם מיד שהם חניכים מרגע התגייסותם. וכך רואה זאת אל"מ יריב (ברשימתו „להכשרת מפקדים ביחידות שדה", „מערכות" קל"ה): „אם נסתכל במסלול התפתחותו של המפקד ביחידה הסדירה, הרי שנמצא שאנו „מריצים" את המפקד משלב-התפתחות אחד למשנהו, מבלי לתת לו אפשרות להתבסס ולרכוש נסיון מתקבל על הדעת בכ"א מהשלבים. רק סיים החייל בעל כושר פיקודי את הטירונות וכבר הוא הולך לקורס מ"כים. המ"כ הטוב, בעל נתוני-ההתפתחות, מספיק לשרת — במקרה הטוב — מספר חדשים מועט כמ"כ, וגשלה לביה"ס לקצינים".

החלטותיו — וגם ביצוען, שעה שצוער-בוגר-קצין-זוטור משוה לו לנגד עיניו את מדריכו לדוגמה.

ומיד צצה השאלה הבאה: את מי מנסים ללמד-להדריך-להכשיר בבית-הספר? האם קצינים — למדריכים? או צוערים — לקצינים? ודאי יהיה מי שיתרה: וכי מה הזעקה? שהרי נמצא כי שני הצדדים נשכרים, גם הקצין המדריך וגם הצוער-המודרך. אך האמנם נשכר מודרך-לומד-הצוער את מירב הידיעות ובאופן ההדרכה הטוב ביותר שהוא יכול לקבל?

הפתרון הנראה לאפשרי בעיני לבעיה זו הוא: הדרכת המקצועות היחודיים — כגון טופוגרפיה, תצלום-אוויר, חבלה, נשק-קל, קשר וכו' — ע"י מדריכים מקצועיים. העובדות כיום הן, שלאט-לאט משתלטת ההדרכה המקצועית גם על מקצועות אלה (ולאחרונה — גם על החבלה). אך נראה לי שכלל שההדרכה המקצועית תקיף מקצועות יחודיים, רבים יותר ויותר, תגברנה יעילות ההדרכה וקליטת החומר והדוגמה כיצד יש להדריך. עם כל הקשיים, שצורת-

ישנם צבאות הטוענים, בשם כל מסורתם ומציאותם, כי בהם ה"שלד" האמיתי של הצבא אינם הקצינים-הזוטרים כי אם המש"קים למיניהם — ודי להזכיר צבא-בריטניה, שלפני שנים לא כל-כך מרובות הכרנוהו. יתכן ויש ללמוד מצבאות אלה משהו בתוכם זה. אך היחלוק איש על כך כי אצלנו — בצבא-הסדיר ובצבא-המילואים כאחד — נופל הנטל העיקרי, והגורלי, על הקצין הזוטור. — מפקד-המחלקה? כיצד מתחנכים ומוכשרים אלה לתפקידם — על כך דן רס"נ משה שפי ברשימתו. יתכן כי ימצאו חולקים על הנחותיו ודעותיו — שהרי גם בעל המאמר עצמו חולק על כמה וכמה הנחות. אך אין ספק, כי יש ענין רב בכמה מן השאלות המוצגות על ידו — ויפה להן הבירור, ויאה ההבהרה, דפי „מערכות" ודאי שיהיו פתוחים בפני בירור-נמשך כזה.

והתוצאות? אמשך לצטט: „כתוצאה מנקיטה בדרך זו, חסרים המפקדים נסיון בבוואם לפקד על חייליהם. כך קורה שמ"ב, בגמר קורס מ"כים (ולעתים קרובות גם מ"מ בגמר קורס קצינים — המחבר), חייב לפקד על חייל שעמו יחד היה בטירונות. אך בינתיים רכש זה האחרון נסיון באימונים ובתעסוקה, בעוד שהוא המ"כ (והמ"מ — המחבר), עדיין בבחינת „ירוק“, על אף העובדה שסיים את הקורס (קורסים — המחבר). ברור שלעתים קרובות חסר המ"כ (והמ"מ — המחבר) את הבטחון העצמי הדרוש (כתוצאה מחוסר נסיון) כדי להיות מפקד טוב ומדריך יעיל“.

והוא ממשיך: — „נראה לי שאנו עושים עוול לאיש (האם גם לא לעצמנו? — המחבר) ע"י כך שאנו נחפזים להעבירו משלב התפתחות אחד למשנהו. כי הוא חי זמן ממושך במתח גבוה של קורסים, מבלי ליהנות מן הנסיון של חיידידה. דבר זה גם אינו גורם לחיזוק הבטחון העצמי שלו, ומקשה עליו את ההתערות ביחידה לאחר גמר הקורסים. אם גם יודע המ"מ, כעבור זמן מועט לשלוט בחוגרים הכפופים לו, הרי אין זה אומר עדיין שהנו יודע לשלוט במפקדים הכפופים לו“.

אך התוצאות המתקבלות מ„מירון“ זה, ששותף לו אף בית-הספר לקצינים (נראה לי — שבעל-כרחו), לא בכל מקרה ומקרה מצביעות הן על הצלחה במילוי מטרות בית-הספר („הכשרת החניך לניהוג מחלקה... לאימונה בימי שלום... פיתוח כושר השליטה והפיקוד שלו“ — מטרותיהם של הקורסים לקצינים, „מערכות“ קל"ה), וכפי שאל"מ יריב רואה זאת בהמשך רשימתו, הרי „מובן מאליו שכל זה חייב להתנהל ברמת האימונים של החיילים עליהם מופקדים מפקדים אלה, וכתוצאה מכך — גם ברמת האימונים של היחידה כולה. באופן כזה אנו מוצאים גם שאי-אפשר לבסס את האימונים על המ"כים והמ"מים...“

אין אני רואה מקרים של אי-הצלחה מעין זו בחינת כשלונו ה„פרטי“ של בית-הספר, שהרי חומר הלימוד והדרישות מתבססים על הכשרה מוקדמת של אותו חניך-צוער. וברור מאוד (לפחות לכל אלה הקרובים לבעיה) שכדי למנוע תקלות מאותו סוג שאל"מ יריב מצביע עליהן, חייב בית-הספר להתבסס גם על נסיון מוקדם מינימלי של החניכים-הצוערים; אלא שבתוקף המציאות חסר נסיון זה כמעט לחלוטין. לעתים נראה כאן בצורה בולטת שאנו (צה"ל) חוטאים לעקרון האיכות — ומתפשרים על כמות.

לגבי הצוערים-החניכים יוצאי החילות המשרתים יש לציין כי ניתן אמנם לעיתים קרובות למצוא בד"א ותיקים, בעלי נסיון בעבודותיהם בחילות השונים, אך לעומת זאת — חסרי נסיון מספיק, ולעתים קרובות אף חסרי ידע מספיק, בכל הכרוך בחומר הנלמד בבית-הספר, ולעומתם טירונים צעירים המשרתים בצבא חודשים ספורים, שלא רק שנעדרים הינם כל נסיון במקצועות החיליים, אלא שחסרים הם אף בגרות אישית מספקת וודאי שנטולים הם גם ידע מספיק בכל הכרוך בחומר הנלמד בבית-הספר (טועים אלה הרואים את בסיס הטירונות ועוד הכנה קלושה כהכנה מספקת לקורס-קצינים). מה עוד שניתן להוסיף לכל הקשיים והיעדר מכנה מקצועי משותף גם את הנסיון (באם קיים) השונה

מקצה לקצה של יוצאי חילות שונים (לדוגמא — המכנים-המשותפים לגבי קורס-קצינים עבור בוגר בית-הספר הימי בעכו, נהג מפלוגת-תובלה, חוקר ממשטרה-צבאית, מהנדס אלקטרוניקה מחיל-האוויר הם אפסיים). מכאן נראה שלא רק שהמפקדות המוסמכות לכך חוטאות כלפי אותם חניכים-צוערים, אלא שהן גם מקשות ומסבכות את ההדרכה בבית-הספר, וכפי שעוד אפרט להלן, נראה כי אף גורמות הן לבזבוז זמן ולניצול בלתי יעיל של אמצעים.

כדי לשפר את המצב עליו מצביע אל"מ יריב ברשימתו, חייבים הדרגים-הממונים להקפיד ולערוך לפני קורס-הקצינים מיון יסודי עוד יותר. אין להרשות שמפקד בחילות-הלוחמים יבוא לקורס ללא תקופת נסיון החייבת להיקבע (ונראה לי שלא פחות מ-3 חודשים) — בה ישירות כמפקד-זוט, או, שאיש החילות-המשרתים יבוא לקורס זה לאחר שעבר רק טירונות ועוד הכנה צמוקה. הכשרה ונסיון מחד גיסא, ומיון מאידך גיסא, יקטינו עד למזער את מספרי החניכים הנפגעים מהקורסים — ובכך יחסכו זמן, מאמצים ואמצעים שמשקיעים צה"ל ובית-הספר.

החומר הנלמד

המאמצים המושקעים ע"י בית-הספר ומדריכיו דרכם שהם נושאים פרי המתבטא במספר הקצינים העומדים לרשות צה"ל. מעטים הם החולקים על כך כי בית-הספר מקנה כמות רבה של חומר תורתי יסודי ומעמיק — שגרתי ובלתי-שגרתי, עיוני ומעשי — בכל המישורים בהם עשוי קצין מהחילות הלוחמים להיפגש בתפקידיו השונים. עיקר חומר ההדרכה מושקע (ובצדק) בצערי החילות-הלוחמים ופחות בצערי החילות-המשרתים ומתוך ההנחה המוצדקת כי האחרונים לא ישרתו כקצינים-לוחמים ואת הנדרש להשיג למתם במקצועותיהם הם יקבלו בקורסים חיליים. אך גם על חלוקה זו של חומר ההדרכה מקשה אל"מ ח"קה ומציג (בצדק!) את השאלה: האם הולם החומר המוקנה בקורס את תביעותיה של תקופה זו, בה משתנים דפוסיים, מגמות ואמצעי לחימה, והאם אין זה משום השקעה מופרזת במה שמושקע כעת באותם קצינים שלא יהיו קציני-רגלים ובאלו שלא יהיו כלל קצינים-לוחמים.

בהיות צוערי החילות-הלוחמים בעלי מכנים משותפים אחידים (קורסי מפקדים חיליים) ובהיות מטרת הקורס ליצור מפקד מחלקה שיהא מסוגל לנהוג... לאמן... לפקד... על מחלקה — מושם במציאות הנוכחית הדגש בהדרכה על המחלקה כיחידת-מוצא למחשבה, לשיקולים, לתכנון ולפקודות. דגש כזה מושם על החומר הנלמד ועל תרגילים לאורך מרבית הקורס. ודאי שלא אחד שאל את עצמו, האמנם תהא המחלקה היחידה הבסיסית הקטנה-ביותר בלחימה? לדעת, התשובה הברורה לכך היא: לא! אין תשובה זו פוסלת את פרק ההדרכה של המחלקה העצמאית, הצריך לשמש מבוא ושלב-מכין — אך גם בסיס עליו יש לפתח את המשך ההדרכה: המחלקה במסגרת. לכן יש לתת פרק-יסוד קצר על המחלקה העצמאית — ולהמשיך לטוות לאורך הקורס את תפקידי המחלקה, בצורות-הקרוב השונות, במסגרת הפלוגה ואף

הגדוד. דבר זה ישווה חיות ורעננות לתרגילים, ימחיש אותם וקנה להם מציאותיות רבה יותר. הדבר אף יצור — וימחיש — את הקשר ואת הקישור עם יחידות גדולות יותר כמו גם עם חילות מסייעים ומשרתים ואף עם זרועות אחרות של צה"ל.

אך שאלת היחידה הבסיסית (המחלקה) באימון הנוכחי היא רק חלק וצד אחד בענין. המציאות הנוכחית בהתפתחות אמצעי הלחימה ושיטותיה, וכן נתוני הזירה, מחייבים, לדעתי, להשתית את יסודי האימון בראש וראשונה על בסיס של גייסות-רגלים רבי-ניידות. ההשגים הצפויים או יהלמו יותר את המציאות של צרכי הקרב הצפוי, יטמיעו את ענין שיתוף הפעולה, הקישור והקשר, ולא רק שלא יפגמו ביסוד ה"חי"רי" שבקורס אלא אף ישלימוהו, ירחיבוהו ויבססוהו.

הערות והארות לאחדים מן הפרקים הנלמדים

שיתוף פעולה. — הנושא חייב להיות מודגש ומורחב הרבה יותר מכפי שהנו עתה. שיתוף הפעולה צריך להציג ולהמחיש את עקרונות השיתוף בלחימה עם החילות הלוחמים השונים וביניהם, ואף עם ובין זרועות אחרות של צה"ל, וכן את האופן בו משתלבים בשיתוף זה החילות המשרתים.

דע את האויב. — כל כמה שיורחב הלימוד בנושא זה, ודאי יהיה צורך מפעם לפעם גם להוסיף עליו וגם לעדכנו. נוסף לנלמד עתה חייב הפרק לעסוק בשיטות הלחימה של האויב, מבנה וארגון יחידותיו, ואופן תפעול מעשי של כלי נשקו (לפחות עד לרמה של נשק גדודי).

הגנה מרחבית. — חלק זה של מערך צה"ל חייב להיות מוכר יותר לאנשי כל החילות ועליהם לדעת מה לצפות ממנו וכיצד להשתלב בו ולשתף עמו פעולה.

לוחמה נ"ט. — הכרחי הוא להקדיש לסוג-לוחמה זה מחשבה, זמן ואמצעים נוספים (כולל אמצעים חדישים — טילים), כראוי לחשיבותו הגוברת, ובהתחשב בעוצמת-השריון שבידי האויב ובשיטות ההפעלה של שריון זה.

לוחמות בלתי מקובלות. — פרק זה דורש גם הוא את הרחבתו ופיתוחו במסגרת החומר הבלתי-שגרתי והבלתי-מקובל. פרקי-לימוד כגון "לחימה ככוח מכותר", "לחימה נגד צנחנים", "אבטחת מתקנים בעורף" ו"שמירה על הבטחון השוטף" חייבים להיות נחלת אנשי כל החילות.

הדרכה. — נושא זה, שהיהו משימתו החשובה ביותר של כל קצין בימי שלום, טרם הובא בביה"ס לידי שלמות, ובמתכונתו הנוכחית טעון הוא עדיין שיפורים נוספים. מן הראוי הוא לאפשר לצוערים להדריך בצורה מעשית בבסיס טירונים, ולסכם כל שיעור המודרך בבית-הספר ע"י הדגשת אופן הדרכתו, שלבי הדרכתו ושילוב דרכי-ההדרכה בו.

טיפול באנשים. — בניגוד גמור לרצוי, מוקנה ידע זה בצורה עיונית ומופשטת. ברור שאין ביה"ס יכול לתת נוסחת פלא לפתרון מידי של בעיות אישיות אשר קצין עשוי להיתקל בהן ביחידתו. אך ודאי שההדרכה חייבת להיות מעשית יותר ולכלול בין היתר היכרות עם מוסדות הסעד של הצבא והמדינה וכן את ידיעת הנוהלים בדבר הגשת בקשות סעד ואופן הטיפול בהן.

מלחמת העצמאות. — בצורה בה מוגש פרקי-לימוד זה עתה, היהיו הופך תכופות להיסטוריה הנלמדת מדפי ספר דרך מסגרת של שאלוני שינון. ביקורים במקומות האירועים עצמם, שחזור שלבי פעולות בשטח, וניתוח קרבות ע"י עריכת השוואה בין מקורות שלנו לבין מקורות האויב, יתרמו להמחשת אותה תקופה ובעיותיה, להטעמת הנושא ולהעלאת ערכו.

הבעה בכתב ובע"פ. — תספיק הצצה בחומר הדרכה ובעבר דות-בכתב של צוערים, או האזנה לדברי מדריכים וצוערים בדיונים או פרקי הסברה, כדי להיווכח ולהשתכנע, עד כמה טעונה עדיין הבעתם של אלה טיפוח ושיפור.

אופן ההדרכה

במציאות הנוכחית גורמת הדרכת חומר ההדרכה הנלמד על בסיס חי"ר — לבזבוז-זמן ואמצעים ולקשיים מיותרים למדריכים, לחניכים מחילות לוחמים-מסייעים (שאינם אנשי חי"ר) ולאנשי החילות המשרתים.

תוך תחזית תפקידם המיועד של חניכים מחילות לוחמים-מסייעים (שלא מחי"ר), ואגב התבוננות בהם בבית-הספר, מסתבר כי כל קבוצה של יוצאי חיל מסוים, זה או אחר, היא בעלת מכה משותף נפרד. המשותף באותם חניכים הוא בכך שרוב-רובם חסרים בכלל יסודות חיל-רגלים בבואם לביה"ס. מכאן, שמהתחלת הקורס נמצאים חניכים כאלה (בניגוד לאנשי חיל-רגלים) בעומס לימודים של נושאים חדשים, בלחץ זמן ובמבחן אישי בלתי פוסק כאנשי חי"ר.

בהתחשב ביעודו החילי של כל צוער, ודאי הוא כי עדים אנו כאן לבזבוז בולט של מאמצים, אמצעים וזמן באשר למספר תרגילי חי"ר אותם לומד צוער כזה בקורס. כמכנה משותף יש לתת בקורס את כל עקרונות הפעלת חי"ר. נראה לי שיש לבצע תרגיל-רגלים אחד מכל סוג, ואף הוא לא כמבחן לחניך, אלא כהדגמה — בביצוע מדריך — כשהחניכים ממלאים את כל שאר התפקידים במחלקה.

בהשוואה להדרכת אנשי החילות הלוחמים-המסייעים (שלא חי"ר), הרי קשה ומסובך עוד יותר ענין ההדרכה של אנשי החילות-המשרתים. אין זה קל לגבש "מכנה משותף" לאנשי חילות השירותים לסוגיהם, שכן בדרך כלל נוצר הוא בעבודתם היום-יומית. ההכנה הקצרה שהם מקבלים אין בה די — שכן ההפרשים בין רמות, גילים, נסיון וחילות הנם רבים ביותר. על כן כה חמור המבחן המעשי באימון רגלים שהקורס מציגו בפני החניך-הצוער מחילות אלה. השגיו לא תמיד מספיקים, והמטרה אינה מושגת בשלמותה.

אמנם בסיס החי"ר שמקנים לצוערים מאנשי החילות המשרתים מצומצם מזה הניתן לאנשי חילות לוחמים-מסייעים; אך גם הוא עדיין רחב מדי ולא תמיד נחוץ בשביל חניכים אלה. צריך ליצור מכנה משותף כזה, שייצג בפני חניכים-צוערים אלה את החילות-הלוחמים אותם יהא עליהם לשרת, או אתם לשתף פעולה; שהרי לא ישרתו את חיל-הרגלים בלבד, ולכן הדגשה בלעדית של חיל זה אינה מוצדקת מיסודה. מכאן שמכנה משותף רצוי יושג ע"י הדרכה שתשאף להגיע לכך שהצוערים-החניכים ידעו

„מה נעשה“, ו„כיצד נעשה“ בחילות השונים, אך לא דוקא כיצד לעשות זאת עצמם. את פרק העשיה הממשית יקבל כל חניך בקורס החילי שלו, ועשיה כזאת תהא מכוונת אזי למטרותיו של אותו החיל בו הוא משרת.

לסיכום

המאמצים, הזמן והאמצעים המושקעים בהדרכה בבית הספר ע"י מדריכיו ומוסדותיו, הנם רבים ביותר. התורות הנלמדות עתה — כבודן במקומן מונח, ובהשגיו הנוכחיים אין בית הספר צריך כלל וכלל להתבייש. ובכל זאת נראה

שקיימת עדיין גם השקעה בלתי-תכליתית של מאמצים, זמן ואמצעים. השקעה מעין זו מתבטאת בהקניית תורות שאינן מעודכנות והמחייבות אח"כ, בהמשך הכשרת הקצין, עדכונים תדירים (הגם שיש הדובר בלתי נמנע עקב שינויים ושכלולים בלתי-פוסקים); בנפל המצוי בין החניכים-הצוערים בשלבי הקורס השונים; ובהקניית חומר שלא כוון דיו לרמתם של חניכים-צוערים אשר אינם אנשי חי"ר. ברור ששאלת-המפתח עתה היא: במה לשנות? ואני מדלג במתכון על השאלה: האם לשנות? נראה לי שאף אל"מ חקיקה ברשימתו הקצרה מרמז על שינויים הכרחיים.

ברשימתי נגעת בנושאים שלדעתי רצוי לותר עליהם, או לשנותם, ובאלה שיש לחדשם או להוסיף ולפתחם. אינני מתעלם מהזמן והמאמצים ששינויים עשויים לדרוש. אך תוך המשך החתירה המתמדת להגברת האיכות חייב שינוי שיבוצע לרכז ולכוון את המאמצים, הזמן והאמצעים ללימודים מעשיים ועיוניים שיתאימו במידה מכסימלית לחניכי החילות השונים, לדרישות השונות והמשתנות של צה"ל מיחידותיו, לאמצעי הלחימה החדשים והמתחדשים, ולפעילות אפשרית של האויב. הדרכה ברוח שינויים כאלה תמלא את ביה"ס לקצינים תוכן המתאים ליעוד המוטל עליו.

קרב בעומק מערך-הגנה

(המשך מעמ' 17)

לכיוון נסיגתו. חשוב להקדים את האויב בתנועת הנסיגה שלו, לא להסתבך בקרב עם יחידות החיפוי כי אם לשאוף לנתק את דרכי-הנסיגה של כוחותיו העיקריים. אבל לא בכל המקרים יש לנהל את המרדף רק לאורך הנתיבים המקבילים בלבד. לפעמים עשויה צורה זו של מרדף להתגלות אף כפחות-כדאית. אסור שתשרור בנידון זה שיגרה.

בקרב בעומק-הגנת-האויב נודעת חשיבות רבה-במיוחד לשליטתו וניצוחו המתמידים המושכלים של המפקד על היחידות — שליטה וניצוח המושחתים על קבלה מהירה של החלטות נועזות ועל הטלת-משימות ברורה, חד-משמעית. כלפי המפקדים הכפופים. אין המפקד הבכיר יכול — ואף אין הוא צריך — לעשות בעצמו את כל המוטל, בעצם, על פקודיו. יש לתת להם אפשרות לגילוי עצמאותם ויזמתם היוצרת בבחירת הדרכים לביצוע המשימות שהוצגו בפניהם. בנהלם קרב בעומק-הגנת-האויב, צריכים מפקדי יחידות-המשנה להיות נכונים תמיד לשינוי בלתי-צפוי במסיבות-הקרב, להגיב על שינוי כזה הגבה נכונה — ואם יהיה צורך בכך, אף להסתכן סיכון נבון מבלי לחשוש לאחריות בעד ההחל-טות שקיבלו.

חשיבות לא-פחותה מכל אלה נודעת בקרב בעומק-הגנת-האויב לדאגתו המתמדת של המפקד לתחזוקה רצופה של היחידות בתחמושת, אפסניה ודלק ומוזון. פעולת-קרב בעומק-מעריך-ההגנה של האויב — מלאכה מורכבת וקשה היא. זוהי הסיבה לכך שבמערכת הכשרת-לקרב של הגייסות חייבים אנו להקדיש תשומת-לב רבה-במיוחד לאימון המפק-דים, המטות וכל אנשי העוצבות והיחידות באמנות זו: מת-קפה לעומק רב ובקצב מעולה.

הגרעיני; הרגלים מושרשים-היטב בכל הנוגע לקביעת סוגה, עצמתה וריחוקה של ההתפוצצות-הגרעינית על-פי הסימנים החיצוניים המתגלים עמה ולאחריה; יכולת להעריך את מצבי הקרינה באמצעות לוחות החישובים והעקומות. במלים אחרות, על המפקד לדעת לבצע חישובים של רמות הקרינה האפשרית השונות, של „ספיגת“ ההקרנה ה„מותרת“ לגבי חיילים — ועל סמך נתונים אלה לקבל החלטות מבוססות, האם לעקוף אזורים נגועים או לצלחם. על מפקדי הפלוגות, הגדודים והרגימנטים לשמור בזכרונם, תוך ידיעה ודאית, את „מנות“ ההקרנה המותרות לאנשי היחידות בצליחת אזורים נגועים.

שומה על המפקדים להשתמש שימוש נכון בגלים-השניים שלהם ובעתודותיהם. על מנת שניתן יהא להגביר בתמידות את הצלחתו של הקרב בעומק-מעריך-ההגנה יש להכניסם לקרב למועד הנכון — אך ללא חפזון מופרז. לאחר שהוצאו עתודותיהם עדיהם — על המפקדים לדאוג שוב לכינון עתודות.

בקרב בעומק-הגנת-האויב נודעת חשיבות רבה לשימוש נכון בכוחות-הסיוע ואמצעי-הסיוע המסופחים לעוצבות וליחידות. את הקרב בעומק-המעריך אין לנהל מראשיתו ועד סופו, כל הזמן, באותה היערכות-כוחות עצמה. יש לתמרן בהשכל באמצעי-הגברה מסופחים אלה, לא להרתע מפני שינויי כפיפות מהירים של כוחות אלה והקצאתם למפקדי-משנה, להעתיקם חיש אל אותם קטעים בהם עשויים יהיו לגלות במידה מירבית את אפשרויותיהם בקרב.

מקום נכבד בפעולות-הקרב בעומק-מעריך-ההגנה נודע למרדף אחר האויב הנסוג. יש לנהלו בתנופה וללא-הרף. את ההצלחה הרבה ביותר במרדף אחרי האויב הנסוג ניתן להשיג על-ידי ניהול נחרץ של פעולות-קרב לאורך נתיבים המקבילים